

Августа 1995.

Четвртог јула 1995. стигао сам у седиште Унпрофора у Загребу – моја прва посета Балкану од одмора у Будви 1968. године.

У првих месец дана видео сам догађаје у Сребреници и операцију „Олуја”.

Стигао сам у Книн хеликоптером 7. августа 1995. Лично смо се уверили колико је разорен, укључујући штету на болници и бројним јавним зградама. Книн је прво гранатиран, а потом су неке делове уништили тенкови и пешадија.

Вратио сам се месец дана касније и написао писмо сину у Енглеској.

„Вратио сам се у Книн ове недеље. Обећали су ми хеликоптер, али десило се као много пута раније да су временски услови онемогућили лет (понекад се питам да ли се хеликоптери скупљају на киши). Сместили су ме у „антонов” са педесетак војника... Руса, Француза, Швеђана, Данаца, Украјинаца и других. Седели смо као падобранци на клупама са обе стране летелице. Бука у кабини била је заглушујућа а мирис горива одвратан, али као и сви совјетски авиони АН-26 је направљен да траје, и ми смо стигли у Сплит, и промућкани и промешани (алузија на мартини Џемса Бонда, п. а.).

Дочекао ме је млади водник из Канадске краљевске артиљерије у ислуженом америчком џипу са дотрајалим гумама који је возио као Вилнев (бивши возач Формуле 1, п. а.). Пут је водио кроз лепе пределе и сасвим мало градова. То је углавном каменита земља оваца и говеда. Али, какви призори идиотског безобзирног разарања на сваком километру онога што је некада била „граница” са Српском Крајином.

Прича о ономе што Хрвати зову операција „Олуја” је једноставна. У првој недељи августа Хрвати, које су опремиле и обучиле САД, почели су офанзиву, уз претходно бомбардовање из тешке артиљерије, што је, скоро без икаквог организованог војног отпора Срба, довело до преузимања и етничког чишћења две области које смо знали као сектори Север и Југ. Више од сто педесет хиљада Срба је избегло, а по нашим садашњим проценама више од 600 је убијено... углавном старих и ненаоружаних.

Ово није дело већине хрватског народа. Они, као и већина нас, желе мир и безбедност за себе и своје породице, желе да се рат заврши. То је, као што је готово увек случај, дело неколико фанатика, уз подстрек клике око једног „националистичког” лидера. И као у свим грађанским ратовима, карактеристично је да су као оправдање навођени злочини Срба на другим местима у Хрватској и Босни.

Распоређен сам у тој области. Први испред УН. Посматрачки тимови за људска права, један политички официр, један војник, један полицајац у сваком возилу, да извештавају о кршењу људских права. Њихови детаљни извештаји из прве руке слати су у Хаг и дељени свакој амбасади у Загребу.

Какав ужасан, тужан дан, најдражи дечаче.

Видео сам толико нехуманости човека према човеку за два месеца откако сам стигао на Балкан. Толико убијања, толико злостављања, све у име национализма, историје и религије... исти смртоносни коктел којим сам се толико дуго бавио у Северној Ирској. Али, доћи ће време када ће то бити опрштено мада никад заборављено...”

Драго ми је да сам сачувао ова писма, али тужан сам што се етничко чишћење

прославља и даље, двадесет година касније, и што га мањина поново користи да нашкоди оној правој Хрватској коју знам, тужан сам што је тако мало одговорних икада одговарало и што рад храбрих младих људи који су, упркос претњама и застрашивању, направили неке од најбољих и најблаговременијих извештаја о људским правима у историји Уједињених нација, а те извештаје је суд у Хагу углавном игнорисао.

(Политика)